

Retningslinjer ved anklage/mistanke om seksuelle overgrep eller grenseoverskridende seksuell atferd

Gjeldende for Metodistkirken i Norge, Metodistkirkens Barne- og Ungdomsforbund (MBU) og Metodistkirkens Speiderkorps (MS).

Innledning

Definisjoner

Et *seksuelt overgrep* er misbruk av makt i form av fysisk eller psykisk utnyttning av et annet menneskes seksuelle integritet; ofte utført i en relasjon av tillit, trusler eller tvang. Slik atferd kan være straffbar etter straffeloven. Med *grenseoverskridende seksuell atferd* menes handlinger som ikke viser respekt for andre menneskers grenser. Slik atferd kan falle innenfor likestillingslovens og arbeidsmiljølovens bestemmelser om trakassering eller annen utilbørlig opptreden.

Meldeplikt

Seksuelle overgrep og grenseoverskridende seksuell atferd vil uansett være etisk uakseptabelt. Den som får kjennskap til en mulig seksuell krenkelse, skal så raskt som mulig melde disse opplysningene til den som har ansvar.

Avvergingsplikt

Straffeloven § 196: «Plikt til å avverge et straffbart forhold. Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som unnlater gjennom anmeldelse eller på annen måte å søke å avverge en straffbar handling eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen er eller vil bli begått. Avvergingsplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt.»

DEL 1: Gode holdninger

Kirkens verdier

Metodistkirken i Norge skal ivareta den enkeltes menneskeverd og kirken har nulltoleranse overfor seksuelle overgrep og grenseoverskridende seksuell atferd. Kirken forplikter seg til å ivareta menneskeverdet og respekten hos både den utsatte og anklagede.

Anklage/mistanke om seksuelle overgrep skal behandles uansett partenes alder, sosiale og økonomiske status, etniske tilhørighet eller seksuelle identitet. Hensynet til krenkede vil alltid være prioritert.

Vi henviser til De sosiale prinsipper i Metodistkirkens lære og kirkeordning § 161 punkt E, F, G, H og I for ytterligere utdypning.

Forebyggende arbeid

Metodistkirken i Norge, ved menigheter, styrer, råd, hovedstyre og kabinett, er forpliktet til å jobbe for at overgrep ikke skjer. Overgrep kan ramme alle og ikke bare særskilte grupper. Det er viktig å ha et tydelig språk for å snakke om kjønn, seksualitet og grensesetting. Vi bestreber en åpen kultur i organisasjonen slik at det skal være enkelt å melde fra dersom man har en mistanke. Kirken har en forpliktelse til å forhindre at overgrep blir skjult eller bagatellisert, og at krenkede ikke blir stående alene. Varsleren(e) skal møtes med respekt og varsomhet og ivaretas av organisasjonen.

Disse retningslinjene er laget med utgangspunkt i veilederen som nettverksgruppen «Sammen mot overgrep» i regi av Norges Kristne Råd har utgitt¹ og Metodistkirkens lære og kirkeordning. Alle frivillige, ansatte og ledere og tillitsvalgte i Metodistkirken i Norge er forpliktet til å følge retningslinjene.

Faglig-etisk råd

Faglig-etisk råd er en ressursgruppe som skal bistå med rådgivning for saksbehandler når en sak oppstår. Faglig-etisk råd som utnevnes av Hovedstyret, skal i samarbeid med tilsynsprest, MBU og MS også ha ansvar for å ivareta og oppdatere retningslinjene.

Positiv lederkultur

Alle frivillige og ansatte ledere og tillitsvalgte er forpliktet til etisk refleksjon rundt temaet overgrep og en bevissthet om sin egen maktposisjon. Alle frivillige og ansatte ledere og tillitsvalgte må ha et bevisst forhold til egen maktposisjon, maktbegrepet og hvordan dette muliggjør og opprettholder overgrep.

Særlig sårbare grupper

Maktforhold og roller må tydeliggjøres i møte med spesielt utsatte og sårbare grupper som er i en avmaktsposisjon, som funksjonshemmede, pleietrengende og barn og unge. Særlig sårbare grupper skal alltid møtes med respekt, og involveres i alle avgjørelser som angår deres liv. Det kan også være behov for tilrettelegging for å bli i stand til å ta informerte avgjørelser.

Barn og unge er i en særlig risiko for å oppleve overgrep og gjøre overgrep mot andre. I alt arbeid hvor barn og unge under 18 år er til stede, har en påtatt seg et særlig ansvar for å ivareta dem på en god måte. Særs viktig er det å skape trygge arenaer hvor barn og unge kan utfolde seg både i menigheten, på leir og på andre arrangementer. I møte med barn og unge og i de relasjoner man skaper er det viktig å være bevisst på maktforholdet i relasjonen.

DEL 2: Frivillige ledere og tillitsvalgte

Egnethet

Ikke alle er egnet til å være ledere i frivillig arbeid, og det er heller ikke enhvers rett til å være frivillig. Dette gjelder spesielt i arbeidet med særlig sårbare personer. Det er viktig at alle frivillige ledere og tillitsvalgte er seg bevisst denne tematikken. Ansvar for rekruttering, ledelse og opplæring av frivillige ledere og tillitsvalgte må være tydelig plassert i virksomheten. Det må være helt tydelig hvem som avgjør hvem som får tillit, og som har myndighet til å frata oppgaver.

Samtale

Det skal gjennomføres en samtale med frivillige ledere og tillitsvalgte hvor fokuset er på verdier, maktforhold og tillit. Nye frivillige skal gjøres kjent med retningslinjene mot seksuelle overgrep.

Referanser og politiattest

Frivillige ledere og tillitsvalgte skal levere forenklet politiattest. Det kan innhentes referanser fra tidligere verv. Daglig leder/pastor må be om politiattest for alle barne- og ungdomsledere over 18 år. Det kan også innhentes nødvendige referanser

Ansvar for dette tilligger følgende: For MBU: Se retningslinjer. For MS: Se retningslinjer.
Menigheter: Daglig leder/prest

Skriftlig avtale med frivillige

Menigheten bør ha en skriftlig avtale med sine frivillige ledere og tillitsvalgte hvor det blant annet fokuseres på tematikken om og retningslinjene mot seksuelle overgrep.

¹ <https://norgeskristnerad.no/sammen-mot-overgrep/>

DEL 3. Ansatte i Metodistkirken i Norge

Tydelige kontrakter

Prester, diakoner og ansatte i andre stillinger skal ha arbeidskontrakt som tydeliggjør kirkens verdier og holdninger i arbeidet mot seksuelle overgrep og grenseoverskridende seksuell atferd.

Ansatte i ordinert tjeneste

En person som søker tjeneste som ordinert i Metodistkirken blir prøvd i flere ledd hva gjelder egnethet i tjenesten. Alle som har ansvar for slik prøving er forpliktet til å vurdere egnethet på bakgrunn av disse retningslinjene.

Politiattest og referanser

Kirkens hovedkontor ved daglig leder er pålagt å hente inn politiattest for kandidater som skal ut i ordinert tjeneste. Alle ordinerte skal levere politiattest.

Sosiale medier

Metodistkirken har en egen «Vær Varsom»-plakat som menighetene må forholde seg til.²

DEL 4: Beredskapsplan og retningslinjer

Lokal beredskap

Menigheten skal ha en kortfattet beredskapsplan, som viser til disse retningslinjene og som skal inneholde informasjon om:

- Plassering av ansvar for forebygging og håndtering av seksuelle overgrep.
- Hvordan en vil jobbe med å skape gode holdninger og gi rom for refleksjon omkring makt.
- Rutiner for oppfølging av frivillige medarbeidere.
- Varslingsrutiner når noe skjer på eget arrangement, med telefonnumre.
- Henvisning til retningslinjer en skal følge ved melding om overgrep.
- Hvem en skal rådføre seg med i håndteringen av overgrepssaker, med telefonnumre.
- Hvordan opplæring i beredskapsplanen skal gis til alle, og når beredskapsplanen skal revideres.

Retningslinjer ved anklage/mistanke om seksuelle overgrep eller grenseoverskridende seksuell atferd begått av frivillige medarbeidere

Rapportering

Når det foreligger en begrunnet mistanke eller anklage om overgrep, skal det rapporteres oppover i organisasjonen. For å få en klar rolle- og ansvarsfordeling, skal det skilles mellom *saksbehandler* og *kontaktperson*.

- Gjelder det en leder i MS, skal saken rapporteres til korpssleder og tilsynsprest.
- Gjelder det en leder i det øvrige barne- og ungdomsarbeidet, skal saken rapporteres til MBU-leder og tilsynsprest.
- Gjelder saken det øvrige menighetsarbeidet, skal saken rapporteres til tilsynspresten.

Tilsynspresten har, i samarbeid med MBU-leder eller korpssleder, ansvar for saksbehandlingen.

Orientering

Saksbehandler skal orientere den lokale pastoren. Hvis denne allerede er inne i saken, er det viktig raskt å innlede et samarbeid og avklare roller i det videre arbeidet.

² Se «Håndbok for Metodistkirkens menigheter» på www.metodistkirken.no/ressurser

Korpsleder og MBU-leder skal også orientere MBUs tilsynsprest.

Hvis saken gjelder en leder i MS, skal Norges Speiderforbund v/speidersjefen og MBU-leder orienteres.

Saksbehandler har ansvar for å gi korrekt informasjon, og for å vurdere hvem, hvorfor og når informasjon skal gis utover det som er nevnt. Den informasjonen som gis må være korrekt, og ikke innebære noen forhåndsdom av den anklagede/mistenkte.

Det er saksbehandler som skal svare på spørsmål fra pressen, om det blir aktuelt.

Saken skal kun behandles av de allerede nevnte parter.

Oppfølging

Saksbehandler skal sørge for at både den/de utsatte og den/de anklagede får tilbud om den støtte og hjelp som trengs. De skal tilbys hver sin kontaktperson i Metodistkirken.

Tiltak

Saksbehandler har ansvar for at den det gjelder informeres om anklagen/mistanken og inntil videre tas ut av lederjobben. I MBU og MS er det MBU-leder eller korpsleder som kan frata personer tillits- og lederverv.

Når en mistanke/sak er meldt, skal saksbehandler hjelpe den utsatte til å kontakte politiet for en eventuell anmeldelse, om den utsatte ønsker dette. Så lenge politiet behandler saken, avventes endelig konklusjon. Om det ikke foreligger skjellig grunn for straffesak, saken blir henlagt eller ved strafferettslig frifinnelse, er det kirkens ansvar å fatte en konklusjon i forhold til sanksjoner til den anklagede. I en sak som gjelder MBU /MS er det MBU/MS' ansvar å fatte en konklusjon i forhold til sanksjoner mot den anklagede.

En person som er straffedømt innenfor dette området skal ikke tilbake i noe tillitsverv i lokallaget/speidergruppa, heller ikke i annet barne- og ungdomsarbeid i MBU og MS.

Ressurser

Metodistkirken har en avtale med Kirkelig Ressurssenter mot vold og seksuelle overgrep. På deres nettside www.kirkeligressurssenter.no finnes oversikt over publikasjoner og andre ressurser som de kan tilby.

Landsrådet for Norges Barne- og Ungdomsorganisasjoner (LNU) har laget ressursheftet «*Trygg og tilstede. En veiviser for barne- og ungdomsorganisasjonene i møte med grenseoverskridende atferd*». Heftet kan lastes ned på: www.lnu.no/wp-content/uploads/2016/12/trygg-veiviser-nett.pdf. Heftet gir råd både om hva organisasjoner kan gjøre og hva de frivillige lederne og ansatte kan gjøre etter at en situasjon med grenseoverskridende seksuell atferd har oppstått eller etter at en har fått mistanke om at et medlem har vært utsatt for seksuelle overgrep. Heftet har en nyttig oversikt over hva slags hjelpeapparat som finnes.

I dokumentet «*Veiledning til retningslinjer for arbeid mot seksuelle overgrep*» utarbeidet av Norges Kristne Råd finnes også råd til hvordan man kan skape åpne og trygge steder å være for barn og unge: <https://norgeskristnerad.no/wp-content/uploads/2020/01/Veiledning-til-retningslinjer-for-arbeid-mot-seksuelle-overgrep.pdf>

Vi viser også til det kirkelige nettverket «Sammen mot overgrep» som er et nasjonalt økumenisk nettverk som har som mål å bidra med kunnskap og kompetansebygging. Nettverket administreres

av Norges Kristne Råd i samarbeid med Kirkens Ressurssenter. <https://norgeskristnerad.no/sammen-mot-overgrep/>

Avslutning

Saksbehandler skal følge saken til det foreligger en konklusjon. Etter at en sak er avsluttet, må saksbehandler sørge for at det foreligger en plan for oppfølging, i lokallaget/menigheten med følgende mål:

- at den utsatte opplever å bli trodd, ved at det foreligger en erkjennelse fra menighet/gruppe/kirken.
- at sannheten kommer fram.
- at menigheten/gruppa forsoner seg med at det som har skjedd virkelig har skjedd, og går videre, tar vare på den utsatte, og kanskje går fra konflikt til sameksistens.

Se materiell fra Kirkelig Ressurssenter mot vold og seksuelle overgrep³ og Norges Kristne Råd.⁴

<p><i>Retningslinjer ved anklage/mistanke om seksuelle overgrep eller grenseoverskridende seksuell atferd begått av ansatte i Metodistkirken i Norge</i></p>

Politiattest og referanser

Kirkens hovedkontor ved daglig leder er pålagt å hente inn politiattest for kandidater som skal ut i ordinert tjeneste. Alle ordinerte skal levere politiattest.

Rapportering/varsling og saksbehandling

Når det fremsettes begrunnet mistanke/anklage/varsel mot kirkelig ansatt medarbeider om seksuelle overgrep og/eller grenseoverskridende seksuell atferd, skal distriktets tilsynsprest straks varsles. Tilsynsprest er saksbehandler og er ansvarlig for den videre varsling til biskop, lokal menighet ved personalleder og eventuelle andre som må varsles. Leder av Tjenesterådet varsles av saksbehandler om det er kandidater, prøvemedlemmer, lokalpastorer eller ordinerte som anklages. Om anklage/varsel gjelder en tilsynsprest skal kirkens biskop varsles. Om anklage/varsel gjelder biskop skal leder av sentralkonferansens biskopskomite varsles.

Tilsynsprest har ansvar for at:

- Det gjennomføres en avklarende samtale med den som er rammet, for å få en oversikt over hva som har skjedd og avklare ulike handlingsmuligheter.
- Det som har blitt fortalt blir skriftlig dokumentert, datert og gjerne signert av begge parter. Den fremsatte klage må utformes skriftlig.

All saksbehandling skal ivaretas av tilsynspresten som har det overordnede ansvaret og i samsvar med alminnelige strafferettslige, arbeidsrettslige og kirkeordningens regler. Kirken må ikke foreta undersøkelser som i etterkant kan vanskeliggjøre politiets etterforskning av et eventuelt straffbart forhold.

Å ivareta den utsatte vil alltid være et viktig anliggende for kirken. Når varsel/klage foreligger skal tilsynsprest sørge for at den utsatte får tilbud om den støtte og hjelp som vedkommende trenger, og at vedkommende får oppnevnt en kontaktperson i Metodistkirken.

Kontaktpersonen skal være en støtte for den som er krenket, bidra til avklaring og skissere mulige handlingsalternativer. Alle utgifter som løper i forbindelse med bruk av kontaktpersonen bæres av Metodistkirken ved Felleskassen. Kontaktpersonen vil ivareta kontakten med tilsynspresten og fortløpende formidle informasjon fra tilsynspresten til den utsatte om utviklingen av saken.

³ <http://www.kirkeligressurssenter.no/>

⁴ <https://norgeskristnerad.no>

Kontaktpersonen vil bistå den utsatte så lenge det anses nødvendig. Normalt vil dette minst gjelde inntil overgriper status er avklart..

Tilsynspresten skal sørge for at den anklagede blir tatt ut av tjeneste. Ved anklage om seksuelle overgrep skal ikke den anklagede få fortsette inntil saken er nærmere etterforsket. Ved lengre suspensjon innhentes anbefaling fra Arbeidsutvalget i Tjenesterådet.

Er anklagen av en slik karakter at den rammes av norsk lov, skal tilsynspresten tilby å bistå fornærmede med å anmelde til politiet. I så fall overtar politiet saken. De endelige konklusjoner når det gjelder arbeidsforholdet trekkes først etter at saken er ferdig behandlet.

Dersom det er mistanke om incest eller overgrep mot barn, varsles den kommunale barneverntjenesten umiddelbart. Videre forføyninger skjer fra barnevernet eller politiet. Menighetens fremste oppgave i slike tilfeller er å være en støtte for barnet og eventuelle andre som trenger spesiell omsorg og oppfølging.

Offentligheten, anklagedes kollegaer og den aktuelle menighet informeres så raskt og så godt som det lar seg gjøre, under forutsetning av at hensynet til den utsatte, den utsattes familie eller andre taushetsbelagte saker ikke tilsier noe annet. Det er viktig at den informasjon som gis er korrekt og ikke på noe tidspunkt innebærer en forhåndsdom av anklagede. Tilsynsprest har ansvar for at slik informasjon blir gitt.

Den anklagedes rettigheter skal gjennom hele saksbehandlingen ivaretas på en korrekt måte. Det betyr kontakt med sin «fagforening»/verneombud dersom en slik støtte er aktuell. Under saksbehandlingen har anklagede anledning til å møte med en bisitter. Anklagede bør også anbefales å søke juridisk bistand.

I de tilfeller hvor anklagen ikke fører til politianmeldelse, må saken føres frem til en endelig avgjørelse av de rette organer innenfor kirken. Metodistkirkens lære og kirkeordning har egne prosedyrer for klage mot ordinerte/medlemmer av årskonferansen. Disse er beskrevet i § 362 og § 2702 ff. Disse bestemmelsene beskriver den interne kirkelige behandling av klage mot ordinerte/konferansemedlemmer og hvordan deres rettigheter blir ivaretatt. For andre institusjoner er det tilsynspresten og det aktuelle styre for institusjonen som må avgjøre saken. Saksbehandlers oppgave er å fremskaffe fakta så langt dette lar seg gjøre ut fra samtaler med den utsatte, anklagede og eventuelle vitner.

Også anklagedes familie må oppleve støtte og hjelp fra Metodistkirken. Det er tilsynsprestens oppgave å utpeke noen til å bistå familien.

Arbeidsmiljøloven tillater ikke at denne type ubehagelig, men viktig informasjon oversendes en fremtidig arbeidsgiver. Men det er viktig å forhindre at en overgriper etter noen år kan fortsette i en tilsvarende tjeneste i en annen menighet, kirke eller organisasjon, uten at nye tilsynsprester eller arbeidsgivere er informert. Ved attestutskrivning hvor det ikke er noe å bemerke, kan det derfor føyes inn en bekreftelse på at den som slutter sto i et ordnet forhold til sitt trossamfunn/arbeidsgiver og at det ikke er noe i hans/hennes arbeidsforhold som er til hinder for fortsatt tjeneste. Ved ansettelse i et nytt arbeidsforhold bør den nye arbeidsgiveren rutinemessig be om attest fra tidligere arbeidsgiver. Også i mindre saker av grenseoverskridende seksuell karakter, som ikke blir offentlig kjent ut over menighetens grenser, har tilsynspresten og Tjenesterådet, ansvar for at kunnskap om saken ikke går tapt.

Etter at en sak er endelig avsluttet, må den aktuelle tilsynsprest og det lokale lederskap legge en plan for oppfølging i den eller de berørte menigheter. Menighetsmøtet må få full informasjon om overgrepet, undersøkelsene og de vedtak som er fattet. Dersom de utsatte eller deres familier ber om anonymitet, skal hensynet til disse også i denne fasen begrense informasjonsplikten. Tilsynspresten

bør være til stede for informasjon og undervisning. Oppfølgingsplanen bør også forklare den teologiske kontekst til det som skjer ved overgrep.

Det er Tjenesterådet sammen med Kabinettet som har ansvaret for å gjøre sitt ytterste for å «sile ut» mulige overgripere. Vi anbefaler derfor sterkt at man er omhyggelig i intervjuprosessen både av søkere og av referanser. Videre bør en be om søkers tillatelse til å kontakte nåværende og tidligere arbeidsgivere. Det er Tjenesterådet som tar denne kontakten.

*Vedtatt av Hovedstyret 29.-30. november 2019
Avsnittet «Ressurser» revidert 02.12.2020*